

USTRZYKI DOLNE – dawniej i dziś

Pierwotnie nazywane Berehy lub Brzegi Wysznie. W roku 1509 odnotowano po raz pierwszy nazwę Ustszek. Zarówno polska wersja nazwy Ustrzyki jak i ukraińska Ustryky oznacza miejsce, gdzie łączą się rzeki Strwiążek i Jasieńka. Drugi człon nazwy funkcjonuje od XVII w. dla odróżnienia od Ustrzyk Górnych. Pierwsza wzmianka o Ustrzykach pochodzi z 1502 r.

W 1509 r. konazostwo tutejsze otrzymał Iwonia Unihowski herbu Przestrzał protoplasta Rodu Ustrzyckich. Osadę zamieszkiwała ludność przybyła z ruskich wsi rolniczych oraz wołoscy pasterze. Przybyli tu również Polacy, Niemcy i Węgrzy, w późniejszym okresie Żydzi. W roku 1667 Sejm za zasługi i fundację kościoła w Jasieniu zezwolił Maciejowi Stanisławowi Ustrzykiemu na zamianę Ustrzyk Dolnych za Ustrzyki Górne. Tutejszy majątek w rękach Ustrzyckich pozostał do poł. XVIIIw., później własność Mniszchów, w XIX w. Piaseckich i Laskowskich, w XX w. Nanowskich.

W roku 1723 w wyniku starań Klemensa Ustrzyckiego Ustrzyki Dolne uzyskały prawa miejskie. Na przełomie XIX i XX w. miasto stało się lokalnym centrum przemysłu naftowego i drzewnego. We wrześniu 1939 r. zajęte przez wojska niemieckie, w listopadzie 1939 r. wkroczyli to Sowieci. W czerwcu 1942 r. miasto ponownie znalazło się pod okupacją niemiecką. W 1943 r. całkowicie eksterminowano ludność żydowską.

We wrześniu 1944 r. wkroczyły to wojska radzieckie i miasto z okolicą znalazło się w granicach ZSRR. Do końca 1945 r. wysiedlono z Ustrzyk Dolnych ludność polską. Ponownie w granicach Polski znalazło się w 1951 r., wcześniej w okolice Odessy wywieziono stąd wszystkich mieszkańców narodowości ukraińskiej. Do zdewastowanego miasta przymusowo skierowano ludność z Sokola, Bełża, Uhnowa, Waręża i okolic. Na terenie miasta oprócz rejonu dawnego dworu (obecnie hotel LAWORTA) i widocznych śladów wałów ziemnych odnotowano również przypadkowe znaleziska z epoki neolitu.

Ustrzyki Dolne są najdalej na południowy wschód wysuniętym ośrodkiem miejskim w Polsce, w województwie podkarpackim. Liczą ok. 11 tys. mieszkańców. Powszechnie uważane za "stolicę" Bieszczadów, są siedzibą władz powiatu i gminy. Leżą na wysokości ok. 480 m n.p.m., w niemal jednakowej odległości od Krosna i Przemyśla, na trasie małej i dużej "obwodnicy bieszczadzkiej".

Posiadają dogodne połączenia PKS z Rzeszowem, Warszawą, Katowicami i Nowym Sączem, są także najbliższej polskich Bieszczadów Wysokich położoną miejscowością posiadającą komunikację PKP. Przez miasto przebiega europejski dział wodny, dlatego rzeka Strwiąż, wzdłuż której rozciągają się Ustrzyki Dolne, jest jedyną rzeką w kraju należącą do zlewiska Morza Czarnego. Dzięki śródgórskiemu położeniu i odpowiedniemu klimatowi (długi okres zalegania śniegu) Ustrzyki Dolne mają dobre warunki do uprawiania sportów zimowych; dysponują wyciagami na zboczach okolicznych gór, trasami biegowymi, zjazdowymi i spacerowymi. Organizowane są tu różnorakie imprezy o charakterze sportowym i rekreacyjnym. Baza Noclegowa liczy ok. 3 tys. miejsc, natomiast żywieniowa ponad 1,7 tys. miejsc konsumpcyjnych. Wiele ośrodków wypoczynkowych, hoteli, pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych, schronisk, kwater prywatnych oferuje zróżnicowany standard usług "na każdą kieszeń". W sezonie letnim funkcjonuje duże kąpielisko, czynne są dobrze oznakowane szlaki spacerowe i turystyczne oraz trasy rowerowe. W pobliżu miasta dwie stadniny koni umożliwiają uprawianie turystyki konnej. Niedaleko od Ustrzyk znajduje się Zalew Soliński (największy w Polsce

sztuczny zbiornik - 22 km² pow.), stwarzając wyśmienite warunki do uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa.

Mimo wojen, które spowodowały duże zniszczenia, na terenie miasta zachowało się wiele interesujących obiektów zabytkowych. Unikatowym zabytkiem XVIII-wiecznym jest Sanktuarium Maryjne w Jasieniu, w którym przechowywano cudowny obraz Matki Boskiej Bieszczadzkiej. Zabytkowy charakter ma eklektyczny kościół rzymskokatolicki pw. Matki Boskiej Królowej Polski, w którym znajduje się cenna ikona przywieziona z Betza. Materialnymi śladami wpływu kultury Wschodu są m.in.: XVIII - wieczna drewniana cerkiew w Ustjanowej, użytkowana przez osoby wyznania greckokatolickiego, murowana cerkiew w centrum miasta z 1874 r., dawna cerkiew (obecnie kościół filialny) w Strwiążku z 1831 r. cmentarz greckokatolicki (obecnie część cmentarza komunalnego), piękna XVIII - wieczna cerkiew w stylu bojkowskim w Równi. Świadectwem wielowiekowej obecności społeczności żydowskiej jest synagoga zbudowana ok 1800 r. (obecnie biblioteka) oraz kirkut.

Ponad 1/3 powierzchni miasta zajmują lasy. Jest to mieszany starodrzew stanowiący część ogromnego kompleksu leśnego ciągnącego się od Słowacji po Ukrainę, a zarazem element otaczającego miasto od północy i wschodu Parku Krajobrazowego Gór Słonnych. W lasach występuje obficie zwierzyna płowa, a także liczne drapieżniki, co czyni ten teren atrakcyjnym dla myśliwych i miłośników przyrody. W pobliżu zostały utworzone dwa rezerwaty przyrody. Natomiast na obszarze gminy zobaczymy pomniki przyrody, takie jak lipa w Brzegach Dolnych i dąb w Jasieniu. Miasto jest siedzibą Międzynarodowego Centrum Ekologicznego PAN oraz Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego Bieszczadzkiego parku Narodowego ze wzorcowo urządzonym Bieszczadzkim Muzeum Przyrodniczym. Większość obszaru miasta i gminy to wysokiej klasy tereny turystyczne.

Dodatkowym atutem mikroregionu ustrzyckiego jest międzynarodowe przejście graniczne w pobliskim (9 km.) Krościenku, które umożliwia dotarcie do interesujących turystycznie i gospodarczo obszarów Ukrainy, Węgier i krajów bałkańskich.